

Et Empirisk Studie av Autisme på Film og TV

Hvordan mennesker med psykiatriske diagnoser blir omtalt og portrettert i media har lange tradisjoner innen psykiatriforskningen (Cloverdale, Nairn, & Claasen, 2001). Media påvirker psykiatrifeltet, først og fremst pasienten og dens familie, men også helsepersonell og beslutningstagere på myndighetsnivå. Samtidig formes holdninger i samfunnet av mediers fremstilling av mennesker med ulike psykiatriske diagnoser (Wahl, 1995). Forskning antyder at media maler et unyansert bilde blant annet ved å over-representere personer med psykiske lidelser i forbindelse med vold (Edney, 2004; Stout, Villegas, & Jennings, 2004; Stuart, 2006) eller feilaktige framstillinger av eksempelvis amnesi eller Schizofreni (Baxendale, 2004). Upresise og til tider feilaktige framstillinger bidrar til å forsterke stereotypier og negativ forståelse av mennesker med psykiatriske diagnoser (Wahl, 1995). På den annen side kan medier bidra til et økt fokus og gi bedre kjennskap til psykiatriske tilstander for allmenheten. I *The Lancet* ble det allerede i 1936 fremhevet at spillefilmer kunne være spesielt potent i å øke kjennskap til ulike diagnoser og at det lå et potensiale til å benytte film i utdanningen for helsepersonell (Annotations, 1936). Verdien av karakterportretteringer på film og TV har også i nyere tid blitt understreket av ledende forskere innen psykiatrien (Baron-Cohen, 2015; Butler & Hyler, 2005; Conn & Bhugra, 2012; Gabbard & Horowitz, 2010).

I takt med den økende forekomsten av Autismespekterforstyrrelser (ASF) (Baird et al., 2006; Kogan et al., 2009) har det de siste 30 årene blitt svært populært å portrettere karakterer med autistiske symptomer både i film og på TV. Karakteren Saga Norèn i TV-krimserien «Broen» er kjent for det nordiske publikum, mens internasjonalt har TV-serier som «The Big Bang Theory», «Atypical» og «The Good Doctor» fått mye omtale for sine portretteringer av karakterer med autistiske trekk. Disse seriene føyer seg inn i rekken sammen med klassikere som «Rain Man» og «What's eating Gilbert Grape?». Slike portretteringer er hyppig debattert blant personer som har diagnosen selv, deres familier, helsepersonell, og i samfunnet generelt. Med noen få unntak (Conn & Bhugra, 2012; Garner, Jones, & Harwood, 2015; Nordahl-Hansen, Tønnevold, & Fletcher-Watson, 2017), finnes det svært lite empirisk dokumentasjon som omhandler i hvilken grad slike filmer og TV-serier portretteringer er plausible sett opp mot diagnostiske kriterier.

I dette studiet benytter vi oss av de mest oppdaterte diagnostiske kriterier for ASF i Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (APA, 2013) for å evaluere i hvilken grad et utvalg karakterer med autistiske trekk portrettert i ulike filmer og TV-serier relaterer seg til diagnosekriteriene. Forskningsspørsmålene er 1) I hvilken grad de to kjernesymptomer for ASF I DSM-5 er representert i de ulike karakterer-portretteringer på film og TV, og 2) hvilke av 12 symptomer i DSM-5 forekommer hyppigst i karakterportretteringer av mennesker med autistiske trekk på film og TV?

Materiale og metode

Utvalg

Dette observasjonsstudiet bygger på et utvalg av 26 filmer og TV-serier (film n=22, TV-serier n=4) mellom årstallene 1988-2016. Utvalget består av portretteringer av karakterer med Autismespekterforstyrrelser (ASF) der dette er tydelig uttalt, eller der karakterene har blitt tydelig assosiert med en autismediagnose gjennom media eller i akademiske tekster. Naturligvis var informasjon om kognitive ferdigheter (IQ) ikke tilgjengelig, men rundt halvparten av karakterene framstod som å ha lite eller ingen tegn til psykisk utviklingshemming. Seksten av karakterene (inkludert fire TV-serier) var om voksne personer, fem omhandlet ungdom, mens fem portretterte barn med ASF. Utvalget ble begrenset til kun å innebære filmer og serier der engelsk undertekst var tilgjengelig.

Prosedyre

Første- og annenforfatter, som hver har minst 16 års erfaring med å jobbe med mennesker med ASF, kodet de ulike karakterene. Kodingen av karakterene ble gjort separat med tanke på å gjennomføre inter-rater reliabilitetsanalyser. Skjema for koding av symptomuttrykk ble utviklet i forkant av kodingen inspirert av Miller og Ozonoff (1997). Kodingskjemaet bygger på kjernesymptomene fra DSM-5 (APA, 2013); *forstyrrelser i sosial kommunikasjon og interaksjon* og *begrensede repetitive atferdsmønstre, interesser, eller aktiviteter (RRB)*. Maksimal symptom-skåre innen sosial kommunikasjon og RRB var henholdsvis åtte og fire.

Statistiske analyser

Inter-rater-reliabilitet mellom kodere ble analysert ved hjelp av intraklasse-korrelasjon (ICC type "Average measure") for hver av de 12 symptomkategorier. ICC indikerte en korrelasjon på 0,981 mellom de to skårene som anses som svært høyt ut ifra satte standarder (Cicchetti, 1994). Vi rapporterer her de aritmetiske gjennomsnittsskårene mellom de to skårene.

Analysene ble gjennomført ved hjelp av SPSS® 23.

Ingen etiske tillatelser var nødvendig da utvalget i dette studiet består av fiktive karakterportretteringer på film og TV.

Resultater

Resultatene viste at karakterene på film og i TV-serier er svært nær knyttet opp mot diagnosekriteriene som finnes i DSM-5. Åtte av karakterene fikk maksimal skåre innen det sosial-kommunikative domenet (figur 1) mens hele 18 karakter-portretteringer fikk en maksimalskåre innen RRB domenet (figur 2).

[figur 1 og 2 omtrent her]

Videre viser våre resultater at alle karakterer-portretteringer i vårt utvalg ble framstilt som å ha problemer i forbindelse med sosial-emosjonell interaksjon (figur 3). Videre, viser de fleste karakterene i utvalget å inneha de fleste symptomer beskrevet i DSM-5 (APA, 2013). To unntak var symptomer relatert til strukturelle språkvansker og generelle problemer innen språkutvikling som ikke inngår i kjernesymptomene i DSM-5 beskrivelsene av ASF-diagnosen men som likevel vektlegges andre steder i manualen.

[Figur 3 omtrent her]

Diskusjon

Dette observasjonsstudiet viser at karakterer assosiert med autistiske trekk på film og TV blir portrettert med den fulle bredde av symptomer som er å finne i diagnosekriteriene i DSM-5 for en ASF-diagnose (APA, 2013). Resultatene antyder at svært mange av karakteren oppnår en høy skåre innen de to kjernesymptomene for ASF; sosiale kommunikasjonsvansker, og RRB. Det er verdt å merke seg at hele 16 av de 26 karakterer i utvalget fikk full skåre innen alle fire symptomkategorier for RRB. Videre, ved inspeksjon av de 12 ulike symptomkategorier er «mangel eller svekkelse i sosial emosjonell gjensidighet» et symptom

som alle karakterer i utvalget viser. «Pragmatisk språkproblematikk», «evne til å starte og opprettholde samtale», og «problemer med nonverbal kommunikasjon» er også høyfrekvente symptomer som går igjen hos de fleste i utvalget. Imidlertid er problemer i forbindelse med karakterenes «språkutvikling» og «strukturelle språkproblemer» mindre frekvent. Dette beror i stor grad på at mange av karakterene i utvalget er ungdom eller voksne personer der informasjon om tidligere utvikling ofte var for mangelfull til å kunne bli vurdert.

Samlet sett viser våre funn en tett sammenheng mellom diagnosekriterier og portretteringer av personer med autistiske trekk i film og TV. At 10 av i alt 12 symptomkategorier går igjen i 20 eller flere karakterer er svært høyt. En måte å tolke dette på er at karakterene på en god måte reflekterer hva ASF er. Spesielt kan dette være positivt siden de ulike filmene kan benyttes i undervisning av helsepersonell som supplement til andre typer case-arbeid (Baron-Cohen, 2015; Butler & Hylér, 2005; Conn & Bhugra, 2012; Gabbard & Horowitz, 2010). Filmer og TV-serier kan eksplorere situasjoner som er lite tilgjengelig i det virkelige liv grunnet etiske forhold. På den annen side kan det store sammenfallet mellom diagnosekriterier og brorparten av karakterene i utvalget gi et urealistisk bilde av en svært kompleks diagnose. Dette kan bidra til å opprettholde og forsterke stereotypiske holdninger og stigmatisere en svært heterogen gruppe som mennesker med ASF er. Blant annet er det tidligere rapportert at filmer og TV-serier med karakterer med ASF gjerne portretterer disse med såkalte savantiske evner (Garner et al., 2015; Nordahl-Hansen, Tøndevold, et al., 2017). Dette til tross for at godt under en av tre personer med ASF har savantliknende evner (Howlin, Goode, Hutton, & Rutter, 2009).

Et urealistisk bilde til tross, filmer og TV-serier som portretterer karakterer med ASF, eller andre psykiatriske diagnoser for den saks skyld, kan bidra til å øke kjennskapen til diagnoser også i bredere samfunnslag. Det ligger et stort potensiale i å benytte seg av portretteringer av karakterer med psykiatriske diagnoser fra film og TV som case-eksempler i helseundervisning, men et stort ansvar vil ligge på underviseren som bør ha høy kunnskap, gjerne både klinisk og teoretisk, og må fungere som navigatør i form av å nyansere der film og TV representasjonene ikke gjør det. Et annet viktig moment er at portretteringer som kan gi kunnskap om tidlige tegn på en diagnose, også kan bidra til at barn igjennom økt kunnskap hos familie, barnehage og skole, kan få diagnose tidligere. En bekymring med dagens portretteringer, er at den bidrar med kunnskap som bare er passende for en veldig liten del av barn med ASF, og at det dermed ikke er representativt nok til å ha en virkelig nytteverdi.

Så vidt vi har kjennskap til er dette det største utvalget i et observasjonsstudie av filmer og TV-serier som omhandler karakterer assosiert med ASF. Likevel finnes det langt flere filmer og TV-serier som ikke er med i utvalget. Derfor kan det være at et annet eller utvidet utvalg kunne gitt andre resultater. Videre bygger kodingsskjemaet på DSM-5 som ikke benyttes annet enn i forskningssammenheng i Norge men ICD-10 kriteriene for ASF-diagnosen kan sies å lide av alderdom og ICD-11 antas å ville være mer nærliggende DSM-5.

Avsluttende kommentar

Portretteringer av karakterer med psykiatriske diagnoser som ASF vil fortsette å skape debatt da disse kan øke oppmerksomheten rundt diagnose samtidig som det er en fare for at stereotypiske og stigmatiserende holdninger kan oppstå, forsterkes, og vedvare.

Helsepersonell, klinikere og forskere kan fungere som viktige bidragsyttere ved å nyansere holdninger og oppfatninger som oppstår i forbindelse med portretteringer av karakterer med psykiske lidelser og psykiatriske diagnoser på film og TV (Byrne, 2009; Cape, 2009; Conn & Bhugra, 2012; Garner et al., 2015; Kuhnigk et al., 2012; Nordahl-Hansen, Tøndevold, et al., 2017; Nordahl-Hansen, Øien, & Fletcher-Watson, 2017).

Referanser

- Annotations. (1936). The Cinema in Psychiatry. *The Lancet*, 228(5909), 1280.
doi:10.1016/S0140-6736(00)32385-6
- APA. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5®)*: American Psychiatric Pub.
- Baird, G., Simonoff, E., Pickles, A., Chandler, S., Loucas, T., Meldrum, D., & Charman, T. (2006). Prevalence of disorders of the autism spectrum in a population cohort of children in South Thames: the Special Needs and Autism Project (SNAP). *The Lancet*, 368(9531), 210-215.
- Baron-Cohen, S. (2015). Autism, maths, and sex: the special triangle. *The Lancet Psychiatry*, 2(9), 790-791.
- Baxendale, S. (2004). Memories aren't made of this: amnesia at the movies. *Bmj*, 329(7480), 1480-1483.
- Butler, J. R., & Hyler, S. E. (2005). Hollywood portrayals of child and adolescent mental health treatment: implications for clinical practice. *Child and adolescent psychiatric clinics of North America*, 14(3), 509-522.
- Byrne, P. (2009). Why psychiatrists should watch films (or What has cinema ever done for psychiatry?). *Advances in psychiatric treatment*, 15(4), 286-296.
- Cape, G. (2009). Movies as a vehicle to teach addiction medicine. *International Review of Psychiatry*, 21(3), 213-217.
- Cicchetti, D. V. (1994). Guidelines, criteria, and rules of thumb for evaluating normed and standardized assessment instruments in psychology. *Psychological assessment*, 6(4), 284.
- Cloverdale, J., Nairn, R., & Claasen, J. (2001). From source material to news story in New Zealand print media: A prospective study of the stigmatizing process in depicting mental illness. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 35, 645-659.
- Conn, R., & Bhugra, D. (2012). The portrayal of autism in Hollywood films. *International Journal of Culture and Mental Health*, 5(1), 54-62.
- Edney, D. R. (2004). Mass media and mental illness: A literature review. *Canadian Mental Health Association, Ontario*.
- Gabbard, G., & Horowitz, M. (2010). Using media to teach how not to do psychotherapy. *Academic Psychiatry*, 34(1), 27.
- Garner, A., Jones, S., & Harwood, V. (2015). Authentic representations or stereotyped 'outliers': using the CARS2 to assess film portrayals of Autism Spectrum Disorders. *International Journal of Culture and Mental Health*, 8(4), 414-425.
- Howlin, P., Goode, S., Hutton, J., & Rutter, M. (2009). Savant skills in autism: psychometric approaches and parental reports. *Philosophical Transactions of the Royal Society of London B: Biological Sciences*, 364(1522), 1359-1367.
- Kogan, M. D., Blumberg, S. J., Schieve, L. A., Boyle, C. A., Perrin, J. M., Ghandour, R. M., . . . van Dyck, P. C. (2009). Prevalence of parent-reported diagnosis of autism spectrum disorder among children in the US, 2007. *Pediatrics*, 124(5), 1395-1403.
- Kuhnigk, O., Schreiner, J., Reimer, J., Emami, R., Naber, D., & Harendza, S. (2012). Cinemeducation in psychiatry: a seminar in undergraduate medical education combining a movie, lecture, and patient interview. *Academic Psychiatry*, 36(3), 205-210.
- Miller, J. N., & Ozonoff, S. (1997). Did Asperger's cases have Asperger disorder? A research note. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 38(2), 247-251.

- Nordahl-Hansen, A., Tøndevold, M., & Fletcher-Watson, S. (2017). Mental health on screen: A DSM-5 dissection of portrayals of autism spectrum disorders in film and TV. *Psychiatry Research*.
- Nordahl-Hansen, A., Øien, R. A., & Fletcher-Watson, S. (2017). Pros and Cons of Character Portrayals of Autism on TV and Film. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 1-2.
- Stout, P. A., Villegas, J., & Jennings, N. A. (2004). Images of mental illness in the media: identifying gaps in the research. *Schizophrenia Bulletin*, 30(3), 543-561.
- Stuart, H. (2006). Media portrayal of mental illness and its treatments. *Cns Drugs*, 20(2), 99-106.
- Wahl, O. (1995). *Media, Madness, Public Images of Mental Health*. In: New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.